

חינוך לחיים

פרשת פנחס

נראה זוגות של בני אדם ואיך יש השפעה עצומה במעשי בני אדם ובחירתם על גורלם. **הזוג הראשון** – הוא סיפורם של בלק הרשע ופנחס הצדיק. שניהם כידוע היו נכדים של יתרו, אך בחירותיהם השונות הובילו אותם לדרכים מנוגדות לחלוטין. ההבדל בין שני הנכדים ממחיש את הכח העצום של הבחירה החופשית שלנו, המעשים והבחירות שלנו עוזרים לעצב את גורלנו ועתידנו. פנחס רצה להרוג את זמרי, נשיא שבט שמעון ובתחבולה החביא את הרומח ובא לאהלו של זמרי, וכמובא בחז"ל 12 נסים ונפלאות עשה הקב"ה לפנחס בקנאו את קנאת ה'. פנחס לא ידע שיקראו לו כל הניסים והיה מוכן להקריב את חייו על קידוש ה' ולכן מידה כנגד מידה קיבל 'ברית כהונת עולם' וזכה להיות אליהו הנביא. מהיכן הגיע? מיתרו!! גם בלק בן ציפור היה נכדו של יתרו. ולמה מינו אותו למלך? בגלל רשעותו. כשחזר יתרו לעמו ולארצו, בכדי להראות להם את אור האמת ולקרבתם לעבודת ה'. והצליח יתרו לגייס כמעט את כל בני משפחתו, כולם הכירו באמת והצטרפו אל יתרו מלבד נכד אחד רשע – הלא הוא בלק! אנשי מואב ראו שבלק מרד בסבו ולא חזר בתשובה, ומשום רשעותו עשו אותו למלך עליהם. בלק ופנחס – שני בני דודים – שניהם נכדים ליתרו. מה גרם להבדל התהומי ביניהם??

בלק היה בעל ראייה קצרה, הוא רואה רק את ה'עכשיו', את ההווה. מבחינת המציאות הוא צדק. יתרו זקן, מצטרף לעם שנע ונד במדבר מה יש לו מזה? לצומת זאת לפנחס היה מבט אמיתי, ראייה ארוכה לאחרית הימים, לנצח, על כן זכה לברית כהונת עולם!! נוסף שהשבטים טענו שמקורו ושורשו של פנחס בלתי טהור כי הוא נכדו של יתרו שפיטם עגלים לעו'ז ובודאי נולד עם המידות הרעות של זקנו. לכן חז"ל הדגישו 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן' ללמד שהוא מיוחס לאהרן הכהן שאוהב שלום ורודף שלום. ומדוע שלא נסתכל אובייקטיבית על מעשה פנחס? מה מעניין אותי מי היה הסבא? מלמדים אותנו חז"ל שתמיד מחפשים את השורשים, מהיכן הגיע וכו' ואותו רעיון בנות צלפחד שמבקשים נחלה בארץ ישראל והתורה הדגישה 'בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחות בן יוסף' ומדוע מזכירים כל השושלות? להראות שהם כיוסף הצדיק שחיבב את הארץ יותר משאר אחיו וביקש 'והעליתם את עצמותי מזה איתכם'. ותכונת החיבוב שיוסף זרע לפני 5 דורות מתגלה אצל בנות צלפחד. למדנו כל מעשה חיובי שאדם עושה, המעשה לא מקרין רק עליו, אלא על כל צאצאיו למשך שנים רבות.

הזוג השני – שני הנביאים – משה רבינו ובלעם הרשע. בלעם היה נביא לאומות העולם. וכידוע רש"י שמקשה מפני מה השרה הקב"ה את שכנתו על עכו"ם רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות העולם לומר 'אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב' העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם. ללמדנו מה שאנו יודעים שבלעם היה רשע ובעל מידות רעות, זה תמונה עכשווית, כך היה בלעם כאשר גדל והתפרסם כנביא לאומות, אך מלכתחילה – הקב"ה העמיד לגויים, אכן, נביא כמשה רבינו בדיוק. כי אומנם בתחילת דרכם היו משה רבינו ובלעם שווים בטבעם, ובמדרגתם הרוחנית. לשניהם היו אותן אופציות לצמיחה. שניהם קבלו יכולות והשגות שמימיות, שבכוחן להעלות את האדם למדרגה הגבוהה ביותר שאליה יכול להגיע ילוד אישה. אבל ברבות הימים נפרדו דרכיהם. משה רבינו עלה והתעלה עד שהיה אבי הנביאים, ולעומתו בלעם התדרדר והלך עד שהפך לאבי אבות הרשעים. איך יתכן? כיצד מנקודת פתיחה שווה הגיע כל אחד מהם אל הקצה השונה בתכלית?

סוד אחד טמון – לימוד התורה הקדושה. התורה אינה רק חכמה המחכימה את בעליה. היא חכמה המחיה את לומדיה, התורה, בשונה מכל חוכמות העולם, היא 'חיים לעושה' – היא מרוממת, מדריכה ומגדלת את לומדיה, היא מתקנת ומשפרת את מידותיו והנהגותיו של האדם, ומגדלתו ומרוממתו על כל הברואים! משה רבינו התילה מעלה מעלה בלימוד התורה והפך לאיש אלוקים קדוש, נקי ומזוכך מכל נגיעות גשמיות. ולהבדיל בלעם הרשע, לו לא הייתה תורה, הוא התחנך רק לפי חכמה האנושית והפילוסופית. ומה היה סופו? הוא נפל לתהום הטומאה, התאוה, הכבוד והרשע!!!

הזוג השלישי – מואב בגמ' ביומא פ"ב שתי מעשיות שהתרחשו ביום כיפור בזמנים שונים. הראשון – מעוברת שהריחה ביוהכ"פ תבשיל ונתעוררה תאוות העובר אליו, באו לפני רבי ושאלוהו מה לעשות, אמר להם ללחוש באזנה שהיום יום כיפור, ואולי תוכל להתאפק. לחשו באזנה והיא קיבלה את הלחישה והעובר נרגע. קרא רבי על העובר 'בטרם אצרך בבטן ידעתיך' ואכן יצא ממנה רבי יוחנן. המעשה השני – מעוברת שהריחה וכו' ובאו לפני ר' חנינא לשאול מה לעשות וענה גם תלחשו באזנה שיום הכיפורים היום וכו' ולא קבלה את הלחישה ולא פסקה תאוותה. קרא עליה רבי חנינא את הפס' זורו רשעים מרחם' ואכן יצא ממנה שבתאי אצר פירי – שהי מפקיע את שער הפירות ע"י שהיה עוצרם.

שני עוברים – שני וולדות – ושתי דרכים. זה לצומת זה... גם כאן בראשית דרכם, עדיין לא נעכרו במעשיהם, עדיין לא נראה ונקבע ההבדל והשוני ביניהם. ידוע ידעו חכמי ישראל שעובר זה שלט בתאוותיו והאחר לא פסק מתאוותיו. וההבדל זה הלך והתעצם, גדל והתרחב, עד... שברבות הימים, עת כל אחד עומד על דעתו, ועברו עליו שנותיו, ויגדלו הנצרים, הוברר הדבר למפרע. שניים נכנסים לתלמוד תורה וכלפי חוץ נראים כדומים זה לזה, כשני חברים שלא יפרדו, ורק אחרי שנים ארוכות נפרדים דרכיהם, האחד יוצא להוראה והאחר... מיושבי קרנות המאבד עולמו בידיים. ואם יש את נפשך לדעת מדוע זה עלתה בידו וזה לא צלחה דרכו? דע!! כי בשורשם כבר נפרדו, עוד בשחר ילדותם, זה ידע להלחם בתאוותיו וזה לא!!! כי לכל אדם יש מלחמה בין הגוף לנשמה, אולם בידינו ניתנה ההכרעה למי מהם למסור את ההגה של כוחותינו ומעשינו באותו רגע!!

'כי ישרים דרכי ה' – וצדיקים ילכו בהם – ופושעים יכשלו בהם' – לכל אחד יש בחירה חופשית כדברי הרב דסלר – 'לא שייך לתת מכשול לפני הבוחר. ה'מכשול' שבבחירה הוא הפשיעה של הבוחר, והבחירה לבדה היא הקובעת מיהו הצדיק ומיהו הפושע שהולך אחרי רצונותיו ואחרי שרירות ליבו. הפושע מקבל אותם הכלים ממש כמו הצדיק – כל הכלים של הסייעתא דשמיא וכל אחד ואחד משתמש בכל כלי, היינו בכל אשר ישיג בחושיו ובשכלו, אלא שהצדיק משתמש בהם לעליה, והפושע משתמש באותם הכלים לירידה – צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם'. לכולם נתנו כוחות – הכח בידיים שלכם לבחור – ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו!!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com